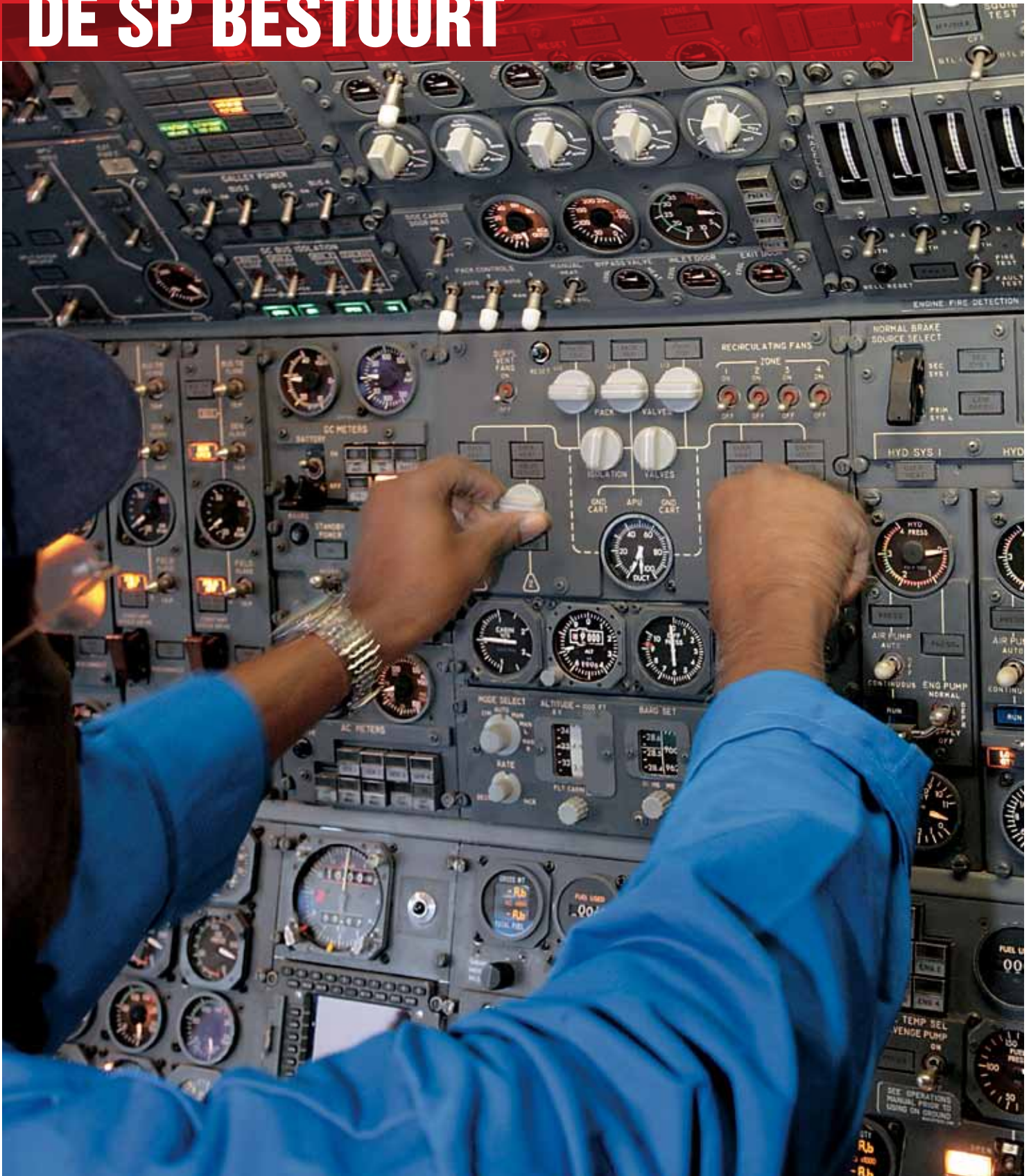

SPANNING

DE SP BESTUURT

UITGAVE VAN HET WETENSCHAPPELIJK BUREAU VAN DE SP

Verschijnt 11 keer per jaar, jaargang 10, nummer 7, juli/augustus 2008

DE SP BESTUURT

Aan hoogdravende praatjes hebben de meeste mensen niets. Aan mensen in vertegenwoordigende organen die hun best doen om er wat van te maken, des te meer. Vanaf het moment dat socialisten zich richtten op deelname aan verkiezingen bestond het idee dat het dan ook mogelijk moest zijn om mee te doen aan het bestuur.

Al meer dan een eeuw zitten er in ons land socialisten in gemeenteraden en het parlement. Ook waren er al vrij gauw socialistische wethouders die blijkbaar het vertrouwen van de bevolking hadden gewonnen, maar ook de erkenning kregen van hun politieke tegenstanders dat ze kwaliteiten in huis hadden. En zo is het nog steeds. Alleen maar tegen zijn is leuk voor discussiegroepjes, maar socialisten die echt iets willen veranderen moeten ervoor zorgen dat ze door de politieke tegenstanders serieus worden genomen. Ook moeten ze bereid zijn om concessies te doen, want wachten op de absolute meerderheid, daar heeft niemand iets aan.

In deze Spanning geven we een overzicht van de pogingen die de SP in een aantal gemeenten doet om mede vorm te geven aan het bestuur. In Oss doen we dat al langer, maar in de loop van de tijd zijn er een aantal bijgekomen. Het gaat niet vanzelf. Binnen politiek Nederland bestaat her en der nog flinke weerzin tegen de SP, wat wel bleek toen Jan Marijnissen gewipt werd tijdens de onderhandelingsgesprekken voor een nieuwe regering. Ook op lokaal niveau moeten SP'ers soms opboksen tegen de vooroordelen van andere partijen.

De werkelijkheid laat echter zien dat SP-wethouders goed werk kunnen

doen. Ze blijken de financiën goed te beheren en voldoen niet aan het rechtse schrikbeeld van de 'socialistische potverteerder'. Ook op andere portefeuilles laten we niet veel steken vallen. In deze Spanning komen enkele SP'ers aan het woord over hoe je de wereld verbetert als bestuurder. Wij vinden dat we het goed doen, al kan het altijd beter, maar wat vinden onze 'concullega's'? PvdA-wethouder Van Schie uit Groningen laat haar licht schijnen op de SP-deelname aan haar college en concludeert dat de SP'ers bereid en in staat zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen. Ronald van Raak geeft in het kort aan waarom we niet meedoen aan de aanstaande verkiezingen voor de waterschappen. Waterschappen zijn uitvoerende organen en daar zijn politiek gekozen besturen niet op hun plaats.

We sluiten weer af met een Rijke Rooie Leven, maar wel in een nieuwe opzet. Nu geen levensbeschrijvingen meer van inspirerende socialisten, maar het commentaar van een huidige socialist op een tekst uit het verleden. Heeft het nog zin om dat soort teksten te lezen en kunnen we er nog iets van leren? Theo Cornelissen, fractievoorzitter in Rotterdam, bijt het spits af met zijn commentaar op een tekst uit 1917 over de eisen die aan sociaal-democratische gemeenteraadsleden kunnen worden gesteld.

INHOUD

3	OPPOSITIE & COALITIE: TWEE WEGEN NAAR EEN BETER NEDERLAND
6	INTERVIEW RIET DE WIT & HANS-MARTIN DON
10	INTERVIEWS WILLEM BOUMAN & WILLEM PAQUAY
12	DE SP BESTUURT
14	DE LINKSE COALITIE VAN GRONINGEN
16	LEIDEN: TOT HIER EN NIET VERDER
19	DE SP DOET NIET MEE AAN DE WATERSCHAPSVERKIEZINGEN
20	WAT TE DOEN TEGEN PRIVATISERING?
21	HET RIJKE ROOIE LEVEN
24	COLUMN

COLOFON

Spanning wordt uitgegeven door het Wetenschappelijk Bureau van de SP. Een abonnement kost 12 euro per jaar voor SP-leden en 25 euro voor niet-leden. De betaling gaat per incasso.

Abonnementenadministratie
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 40
F (010) 243 55 35
E administratie@sp.nl

Redactieadres
Vijverhofstraat 65
2032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 35
F (010) 243 55 66
E spanning@sp.nl

Redactie
Diederik Olders
Sjaak van der Velden (Hoofdredacteur)

Redactieraad
Hans van Heijningen
Tiny Kox
Ronald van Raak

Arjan Vliegenthart
Basisontwerp
Thonik en BENG.biz
Vormgeving

Robert de Klerk
Antoni Gracia
Gonnie Sluijs

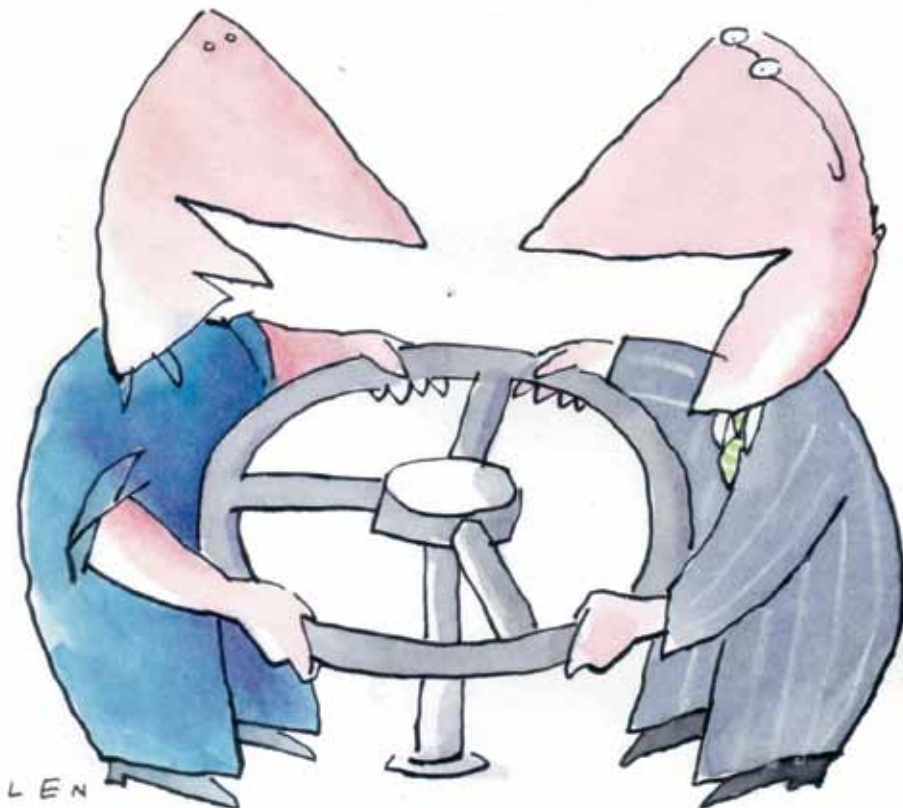
Illustraties
Len Munnik

Foto cover
Jan Lankveld/Hollandse Hoogte

OPPOSITIE & COALITIE: TWEE WEGEN NAAR EEN BETER NEDERLAND

Tekst: Tiny Kox Foto: Bas Stoffelsen

De SP is nationaal de grootste oppositiepartij maar regeert lokaal ook als coalitiepartij in vijf van de tien grootste steden van Nederland en zo'n vijftien middelgrote en kleine gemeenten. In 74 andere gemeenteraden wordt stevig oppositie gevoerd. Af en toe verhuist de partij van oppositie naar coalitie – of omgekeerd. Voor de SP zijn oppositie en coalitie geen doel maar een middel, twee gelijkwaardige wegen om te werken aan een beter Nederland.

VAN 'STEM TEGEN' NAAR 'NU SP'

Bij zijn afscheid als fractievoorzitter kreeg Jan Marijnissen, naast talrijke complimenten, van de politieke concurrentie te horen dat hij de SP na de verkiezingsoverwinning van 2006 niet in de regering had weten te loodsen. Een opmerkelijke bewering van partijen die tot dan toe de SP steevast als 'tegenpartij' aangemerkt hadden. Dat hadden we ook deels aan onszelf te danken. In 1994 en 1998 hanteerden we immers – met succes – de slogan 'Stem tegen, stem SP' en noemden we ons 'de echte oppositie'. Na 1998 kantelden we dat beeld en werd onze leus 'Stem voor, stem SP', met de boodschap 'in de regering als het kan, in de oppositie als het moet'. Maar met negen zetels bleek de partij nog niet groot genoeg om serieus mee te doen aan de kabinetsformaties van 2002 en 2003. Dat veranderde toen in 2006 meer dan anderhalf miljoen kiezers 'ja' zeiden tegen de nieuwste oproep: 'NU SP'. Zowel de eigen achterban als die van de PvdA was vóór deelname van de SP aan een nieuwe

regering. Dat het toch zo ver niet kwam, lag aan Jan-Peter Balkenende, die niet met SP én PvdA in één regering wilde, en aan Wouter Bos, die regeren met het CDA verkoos boven het uitproberen van een regering met de SP.

“REGEREN OM TE VERANDEREN”

Sindsdien is de SP de grootste oppositiepartij in de Tweede Kamer. Volgens nogal wat commentatoren regeert de SP nu mee vanuit de oppositiebanken. Oppositievoeren loont nog steeds. Agnes Kant, die in juni Jan Marijnissen opvolgde als fractievoorzitter en oppositieleider, bevestigde bij haar aantreden dat de SP evengoed in beeld blijft als toekomstige coalitiepartner: “Elke zichzelf respecterende partij wil aan de knoppen zitten. Wij ook. Omdat je op die manier beter kunt realiseren waar je voor staat. Maar dat wil niet zeggen dat je als grootste oppositiefractie niet ook heel veel kunt bereiken.” Ze noemde ook voorbeelden: een op stapel staand plan voor buurtverpleeghuizen, de groeiende aandacht voor de publieke sector en voor de schrijnende tegenstelling tussen topinkomens en koopkrachtverlies voor gewone mensen. Agnes Kant: “Regeringsdeelname is een middel om nog meer dingen binnen te kunnen halen dan tot nu toe. Dan zou bijvoorbeeld eindelijk de armoede aangepakt kunnen worden, zouden we zorg en onderwijs op orde kunnen brengen en zouden we mensen kunnen inspireren. Regeren is interessant als middel om de wereld te veranderen, dat is het.”

OPPOSITIE OF COALITIE?

Als het gaat om ‘coalitie of oppositie’ is de eerste vraag of er echt iets te regeren valt. Dat geldt op elk niveau. Leidt deelname van de SP tot beter beleid? Zo niet, dan schuiven we niet aan. Zo ja, dan komen andere vragen aan bod. Zo moet bij anderen bereidheid bestaan om met ons een coalitie te vormen. Al in 1996 was die bereidheid er lokaal in Oss. Nadat het CDA zichzelf dat jaar bij andere partijen onmogelijk had gemaakt, was een coalitie zonder de SP niet meer mogelijk. De SP was getalsmatig nodig, kon daarom programmatische eisen stellen en

maakte zo voor het eerst lokaal de overstap van oppositie naar coalitie.

De volgende vraag is: hebben we genoeg geschikte mensen? Die komen niet uit de lucht vallen. Permanente opleiding en scouting is daarvoor nodig. Dat geldt ook voor andere functies. We moeten ervoor zorgen dat onze fracties op orde zijn om het gemeentebestuur te controleren, ook als we tot een coalitie toetreden. Onze volksvertegenwoordigers zijn geen jaknikkers en worden dat ook niet als we van oppositie naar coalitie verhuizen. Waar nodig moeten we ook oppositie binnen een coalitie durven voeren. Dat stelt hoge eisen aan alle betrokkenen. Zeker ook aan onze afdelingsbesturen en activisten. Een intensieve relatie met de bevolking blijft het belangrijkste. ‘Geen fractie zonder actie’ geldt altijd en op alle niveaus. Of de SP nu oppositie- of coalitiepartij is.

ALLES VERANDERT

Oppositie en coalitie zijn in hun aard tijdelijk. Bij elke verkiezing worden de kaarten opnieuw geschud en kunnen coalities veranderen. Soms botst het tussentijds. In Heerlen zette een eerste uitermate succesvol optreden van de SP-wethouders kwaad bloed bij andere partijen. Daardoor werd de val van het college met de SP onafwendbaar. De kiezers corrigeerden de politiek, door de SP tot grootste partij en daarmee onmisbaar in een nieuwe coalitie te maken. Niet overal wisselen oppositie en coalitie zo rap. In Nijmegen regeert de SP al zes jaar op rij, net als in Doesburg. Maar in Rheden sloeg het politieke tij wel heel snel om. Daar trad de SP na een onverwacht groot verkiezingssucces onmiddellijk toe tot het college. Kort daarop bleek echter dat er van echte samenwerking geen sprake was: einde coalitie. In Leiden kwam de SP in 2006 in het gemeentebestuur. De coalitie viel een jaar later toen andere coalitiepartners de uitslag van een lokaal referendum over de aanleg van een tramlijn niet wensten te respecteren. De SP verhuisde naar de oppositie. In Tilburg zette het tot voor kort almachtige CDA zichzelf dit voorjaar politiek buitenspel. Daardoor werd een coalitie met de SP het enige fatsoenlijke alternatief.

In de oppositie of in de coalitie: de SP blijft intensief contact houden met de mensen om wie het gaat. Hier is Tweede Kamerlid Sadet Karabulut in gesprek met een ondernemer tijdens de "Buurten in de buurt"-campagne.

RAADSVERKIEZINGEN IN ZICHT

De politiek is er voor de mensen, niet andersom. De campagne 'Buurten in de buurt' is dan ook erg belangrijk als voorbereiding van de komende raadsverkiezingen is. Naast de anderhalf miljoen kranten die worden uitgedeeld, vinden er duizenden gesprekken plaats in alle delen van het land van SP'ers met buurtbewoners. De campagne zorgt dit jaar overall voor kostbare nieuwe contacten onder de mensen, voor nieuwe initiatieven en acties. Zo verstevigen we de relatie tussen parlementaire en buitenparlementaire activiteiten.

Bij de voorbereiding hoort scouten en opleiden van geschikte mensen, aansprekende plannen ontwikkelen, en kansen op collegedeelname bekijken. Ook op lokaal niveau blijft gelden: regeren is geen doel maar een middel. Als niet aan alle voorwaarden wordt voldaan, kan doorgaans meer bereikt worden vanuit de oppositie dan vanuit de coalitie. En een parlementair stelsel kan net zo goed niet zonder oppositie, als dat het niet zonder coalitie kan. De ervaring leert dat via het voeren van doordachte oppositie, tijdelijke coalities met andere partijen kunnen worden gevormd om resultaat te boeken. Zeker als er daarbij ook buiten de raad actief samengewerkt wordt met burgers en organisaties. Het resultaat telt. Plucheplakkers zijn we niet en willen we ook nooit worden.

Door de deelname aan colleges van burgemeester en wethouders laat de SP zien dat ze niet alleen goed is in oppositievoeren, maar intussen ook heel best kan besturen. SP-wethouders scoren goed, bij bevolking én bestuurders. Van een leien dakje gaat het overigens nergens. Een coalitie op het spoor houden blijkt doorgaans minstens zo lastig als vanuit de oppositie een coalitie met argumenten en acties bijsturen. Werken aan een beter Nederland, vanuit oppositie of coalitie, is een ambitie die alleen met heel veel inzicht en nog meer inzet waargemaakt kan worden.

Tiny Kox

is sinds 2003 fractievoorzitter van de SP in de Eerste Kamer, was daarvoor 10 jaar algemeen secretaris van de SP en 17 jaar raadslid in Tilburg.

“OP STRAAT HEB IK HEEL A IN HET GEMEENTEHUIS”

GESPREK TUSSEN SP-WETHOUDERS RIET DE WIT

Tekst en foto's: Diederik Olders

Eindhoven en Heerlen, twee heel verschillende gemeenten. De één een economisch krachtige stad, die met succes de overgang maakte van ‘oude’ industrie naar nieuwe. De ander een stad die nog steeds de schok van de mijnsluitingen niet te boven is. In beide zijn SP-wethouders aan de slag met de uitdagingen van hun stad. Riet de Wit (Heerlen) en Hans-Martin Don (Eindhoven) spraken met elkaar over machtspolitiek, over hoe je als bestuurder verandert en wat het betekent om een SP-bestuurder te zijn.

Riet de Wit (RdW): Tijdens de vakantie heb ik het boek van Arie van der Zwan gelezen, Van Drees tot Bos, over de successen en de mislukkingen van de PvdA. Ik vind dat elke SP'er dat moet lezen. Daar zitten echt heel belangrijke lessen in voor ons. Eén daarvan is dat het CDA, als het gaat om machtspolitiek, veel en veel sterker georganiseerd is – bestuurlijk – dan welke andere partij dan ook. Het tweede is dat je in dat boek ziet waarom het regelmatig fout gaat met de PvdA: zij verliezen het zicht op wat er leeft onder hun achterban, over wat mensen bezig houdt. De auteur zegt: de PvdA is zo geconcentreerd op de machtsstrijd met het CDA dat ze de blik op de maatschappij helemaal verliezen.

Hans-Martin Don (HMD): Jij herkent die goede bestuurlijke organisatie van de CDA?

RdW: In de provincie Limburg is die supersterk. Bijvoorbeeld, de provincie heeft 40 miljoen te besteden voor de oostelijke mijnstreek. Ze willen dat wel op een redelijke manier doen, goed in overleg met de regio. We hebben een regiosamenwerking van zeven gemeenten, Parkstad Limburg, en de provincie had bedacht dat voor dat overleg een structuurgroep moest komen. Daarvoor had de

ANDERE GESPREKKEN DAN

EN HANS-MARTIN DON

provincie – we hebben daar drie CDA-gedeputeerden en twee PvdA-gedeputeerden – de volgende samenstelling bedacht: twee CDA-gedeputeerden, een wethouder uit een klein dorp van het CDA en een wethouder uit een andere kleinere gemeente, ook van het CDA. En die zouden dat met zijn vieren gaan voorbereiden. Dus ik moest mij daar ‘binnenvechten’ en zeggen dat er niet gesproken zou worden over beleidsterreinen waar ik verantwoordelijk voor ben zonder dat ik daarbij ben.

HMD: Ik herken dat niet zo in Eindhoven en de regio. Nou moet ik zeggen, ik heb niet de economische portefeuille; ik zit veel meer in de sociale portefeuille. Daar zie je juist, dat de partijen elkaar veel meer rond de thema's en de inhoud vinden. Zelfs dat ik meemaakte dat de VVD me bij wijze van spreken links inhaalde op een Wmo-onderwerp terwijl ik vond dat dat wel heel erg royaal gedacht was, want dat moet ook nog wel ergens betaald worden – ik doe ook financiën in Eindhoven. Ik denk dat dat aan de portefeuille gerelateerd is.

RdW: Dat is in Heerlen en Limburg echt anders. Overigens niet rond de sociale agenda. Dat mogen wij SP'ers best goed

doen. Dat doet mijn collega Peter van Zutphen ook uitstekend. Maar ik ben verantwoordelijk voor economie en de ontwikkeling van ons stadscentrum. Van oudsher is het CDA en vroeger de KVP in Heerlen aan de macht geweest. Dat is nu opeens helemaal afgelopen en voor het eerst is de SP de grootste partij in de raad en in het college. Wij zijn leidend dankzij het draagvlak bij de mensen in de stad. Maar in het veld van de machtspolitiek is de SP, ben ik, een vreemde eend in de bijt. Ik heb geen netwerk van belangrijke projectontwikkelaars, financierders, of machtige mensen waar ik achter de schermen zaken mee kan regelen. Ik heb zelfs met dat gedrag helemaal niks. En toch moet ik mijn stad vooruit helpen en economisch sterker maken. En dat lukt nog ook. Juist het niet hebben van een verborgen agenda en eigen (vastgeroeste) netwerken kan verfrissend werken. Maar ik moet voortdurend op mijn hoede zijn. Omdat die oude cultuur, om zaken ‘onder elkaar’ te regelen wel nog bestaat en je soms geconfronteerd wordt met zaken die ‘ergens’ voorbereid zijn zodat je bijna niet meer terug kunt.

HMD: Waar ik het wel zie, is binnen de VNG, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Daar is bijvoorbeeld de politieke kleur bepalend of je actief kunt worden binnen de VNG of niet. Ook zie je dat de wethouders van de grote steden gewoon veel meer invloed hebben op Den Haag, meer invloed hebben binnen de VNG. Niet alleen doordat ze vertegenwoordiger van een grote stad zijn, maar ook omdat ze de ‘goede’ partijen vertegenwoordigen. Ja, daar zie je wel dat die machtsspelletjes vele malen scherper spelen. Voorbeeld: over de bezuiniging op het Wmo-budget onderhandel ik namens de VNG met de staatssecretaris. Maar ik word niet betrokken bij de afspraken die de VNG met de minister en de staatssecretaris maakt. Dat is dan al allemaal geregeld – ik moest het uit de krant lezen. En als je er wat over zegt, is het not done.

RdW: Dat klopt, ik zit in het VNG-bestuur. Dat is moeilijk. Het ging laatst over de AWBZ die naar de gemeente moet. Nou, dat vindt iedereen geweldig. Ik vind dat dit pas mag als de zorgplicht overeind blijft. Het kan niet zo zijn dat in Heerlen iemand minder recht heeft op zorg omdat het een armere gemeente is dan Eindhoven. Dus zonder zorgplicht, moet die AWBZ niet naar de gemeenten. Maar de VNG kiest voor de gemeente als organisatie. Daar hebben ze een goede opvatting over: de gemeente is de eerste overheid, het dichtst bij het volk, dus leg daar belangrijke voorzieningen voor de mensen neer. Maar daarbij kijken ze naar de gemeente als organisatie en niet als gemeente van mensen die er wonen. Daarom kunnen ze die zorgplicht laten vallen. We hebben het in Nederland moeilijk geregeld voor een overheidsdienaar die echt wil sturen. Het barst van de tussenlagen met allemaal eigen bevoegdheden, eigen financieringsstromen, eigen wet- en regelgeving. Allemaal instellingen die belang-

rijk zijn voor het wel en wee van inwoners van een gemeente: wonen, onderwijs, jeugd, gezondheid, enz. Sturen als wethouder is ook omgaan met al die organisaties, weten waar je het over hebt en wat je wil, bouwen aan wederzijds vertrouwen en respect.

HMD: Je hebt bij de VNG één kleur: grijs. Die kan wel wat verschillen in licht- en donkergrijs, maar het is nooit zwart of wit. En daarmee is het ook een heel mooie onderhandelingspartner voor het rijk, want er komt altijd wel ongeveer uit wat het rijk wil. Dat is natuurlijk niet het einde van het verhaal. Ook al kom je zo soms in een spagaat, je moet je laten horen. Blijven roepen, zorgen dat je mening hierover in de krant komt – die ruimte kun je nemen. We hebben hier een discussie gehad over de uitbreiding van Eindhoven Airport. Als je me diep in mijn hart kijkt, dan vind ik dat er heel steekhoudende argumenten waren om tot een zekere uitbreiding te komen, zeker vanuit economisch oogpunt. Na overleg met de fractievoorzitter ben ik er toch tegenin gegaan, het was een minderheidsstandpunt in het college. En we hebben ook afgesproken dat ik er niet te veel ophef over zou maken, met als voordeel dat je dan toch blijft samenwerken met andere partijen. Die snappen het, die voelen zich gesteund. Die snappen de positie die ik inneem, ik buit het ook niet uit, ik ga niet voor mijn eigen, of beter voor het partijbelang in deze. Nee, ik blijf voor het coalitiebelang gaan, maar ik moet daar een andere positie innemen.

RdW: Hebben jullie niet standaard overleg, met de fractie en de afdeling?

HMD: Ik heb elke zes tot acht weken werkoverleg met de fractie en als het nodig is zoeken wij elkaar eerder op.

RdW: Wij hebben iedere maandagochtend overleg: de drie SP-wethouders, de fractievoorzitter en ons raadslid dat bij ons het fractieoverleg voorziet. En daar hebben we het steeds over dit soort zaken, waarvan wij weten: die komen eraan, hoe gaan we ermee om. Het is bij ons iets gemakkelijker omdat wij de grootste partij zijn, maar lang niet altijd gemakkelijk. Wat wij daar ook bespreken is: wat wordt de ruimte wordt voor de fractie en wat de ruimte voor de wethouder. Als grootste partij zijn wij immers ook verantwoordelijk voor het goed functioneren van college en coalitie. Ik wil niet graag dat mijn collega's in het college – dat verdienen ze ook niet, moet ik zeggen – onderuit gehaald worden door onze fractie. Terwijl ik wél wil dat onze fractie op het scherpst van de snede kan opereren bij politieke punten. En dat doen ze dus ook echt. Ze komen ook regelmatig met moties en andere dingen. Dan ben ik trots.

HMD: De afstemming met de fractie en de afdeling gaat hier meer op basis van wat er speelt. Als er een actie is, dan bellen ze me en dan ben ik er natuurlijk bij, als het kan. Maar die lijnen lopen vooral van de afdeling naar mij.

RdW: Misschien ook het verschil: ik ben al heel lang bestuurslid in Heerlen en dat ben ik ook nog steeds.

HMD: En ik ben natuurlijk wel partijlid, maar ik zat niet in de raad, was zelfs nauwelijks actief. Ik ben van achter mijn

bureau geplukt bij het Leger des Heils. Dus die verbinding met de partij leer ik nou pas een beetje kennen.

RdW: Bij ons zijn wij nog steeds de enige partij die veel extra's doet. Zoals de ZO-krant; wij gaan daar net als andere afdelingen mee de buurten in, wij vragen ook rechtstreeks aan de mensen 'Hoe vindt u dat het gaat in Heerlen?' Dat is belangrijk, want je zit als wethouder op een heel beschermde plek. Als je in de stad staat of aan de deur haal je drempels weg voor mensen. Dan spreken mensen je ook rechtstreeks aan. En dat breng ik mee naar mijn ambtenaren; dan heb ik weer een boodschappenlijstje.

HMD: En die vinden dat lastig. Bijvoorbeeld bij de sociale dienst: daar gaat het volgens mij over de interactie tussen individuele casemanager en de klant. We hadden een sociale dienst – en dat verschuift gelukkig wel – die erg strak zat te werken vanuit de verordening: dit mag wel, dit mag niet. Ik kreeg brieven van burgers, en wat ik deed is die brieven doorgeven aan de ambtenaren met de boodschap: ik wil een oplossing. Mijn vraag naar een oplossing werd vertaald als: die klant moet zijn zin krijgen. Zo kwamen de casemanagers in een spagaat te staan en kreeg ik een reputatie als SP-wethouder dat als je klaagt, krijg je altijd je zin. Maar dat is mijn vraag niet. Ik wil een oplossingsrichting hebben. Nee zeggen kan ook een oplossingsrichting zijn.

RdW: Dat is iets heel typisch: ambtenaren proberen de werkelijkheid en de oplossingen te vatten in notities en schema's. Ze denken als we het zo georganiseerd hebben, dan gaat het dus goed. Maar het gaat om mensen en die passen vaak niet in die schema's. En dan gaat het dus fout.

Dat heb ik geleerd bij de SP, via acties en via spreekuren. Als je niet dienstbaar bent aan die ene klant om die te helpen, dan gaat het overal fout in die schema's, hoe perfect dat ze ook zijn. En als er geklaagd wordt, dan zal dat wel aan die klager liggen. Dat kan natuurlijk ook, maar dat komt omdat mensen niet passen in hokjes en schema's.

HMD: Voor die menselijke, één-op-één-aanpak moet je wel kunnen uitbreiden. Ik ken Heerlen omdat ik daar een verslaafdenopvang heb opgezet, en Heerlen heeft niet zo veel geld als Eindhoven. Eindhoven is de tweede economie van Nederland. 14 procent van het Bruto Nationaal Product wordt hier in de regio verdiend. Eindhoven zelf is een financieel krachtige stad. Niet alleen door het feit dat we de NRE (het elektriciteitsbedrijf, red.) verkocht hebben, maar omdat het economisch gezien hier ook booming business is.

RdW: Bij ons is het inderdaad anders. Je kan zeggen dat wij nog steeds lijden aan de gevolgen van de mijnsluiting, ook al is dat al 35 jaar geleden. Ongenuanceerd gezegd: alles wat sterk was trok weg, de zwakken bleven achter. Dat heeft te maken met de slechte werkgelegenheid sinds de mijnsluiting. Hoge werkloosheid, slechte gezondheidscijfers zowel lichamelijk als geestelijk, lage inkomens, laag opleidingsniveau, dat zijn de cijfers van mijn stad. Bovendien zijn we financieel niet sterk: ozb-opbrengsten zijn relatief laag, de gemeentelijke lasten zijn heel hoog, juist door de problematiek. Toen ik zes jaar geleden voor het eerst wethouder werd dacht ik eerlijk gezegd we gaan het niet meer redden in die stad. Toen was het zó erg, toen lagen de verslaafden nog allemaal op straat, de dealers beheersten het centrum. Dat beeld is nu helemaal weg. Die mensen zijn er nog wel, maar dan in goed geregelde opvang, met allerlei werkprojecten erbij. Nu zie je dat inwoners langzaam maar zeker ook weer zin krijgen om zich met die stad te bemoeien; dat was helemaal weg bij ons. En nu horen we ook aan de deur: het gaat beter met de stad. We beginnen langzaam weer te geloven in een toekomst voor onze stad en dat we die toekomst zelf mee helpen maken. Als ik dat hoor en ik kom 's avonds thuis dan kan ik wel bijna janken. Ik heb veel frustraties gehad, veel problemen, maar het is wel de moeite waard. Maar armoede is bij ons nog steeds een groot probleem. Dat is vanuit een gemeentebestuur, zeker een arm bestuur als het onze, onoplosbaar.

HMD: Dan mogen wij een rijke gemeente zijn: het blijft onoplosbaar. We hebben in Eindhoven hardnekkige groepen burgers in de stad die we gewoon niet bereiken. Je kunt mensen wel wat toeschuiven, wat extra's, dat doen we dan als stad ook behoorlijk, maar je verandert de levenssituatie van mensen niet. Je zult op een andere manier moeten gaan denken.

RdW: De wereld van die mensen is totaal anders dan het leven van een politicus, de gemiddelde ambtenaar, laat staan de mensen die in Den Haag rondlopen. Daar kom je alleen maar bij door langs de deuren te gaan en hun mening te vragen. Als bestuurder heb je altijd een andere rol; je bent altijd de vertegenwoordiger van de gemeente. Als ik op straat sta krijg ik andere gesprekken dan wanneer ik in het gemeentehuis zit. Dan zeggen mensen wel eens: doe je dit ook als wethouder? Ja hallo, waarom niet? Maar het is echt de enige plek waar de grenzen wegvallen. Het is heel

gezond om in de buurt het cynisme over ook jouw plannen – 'het zal wel weer niets zijn' – te ervaren.

HMD: Behalve dat je als bestuurder anders benaderd wordt, heeft het ook invloed op hoe je dingen ziet. Je gaat wel genuanceerder denken over dingen, want de variabelen worden allemaal zichtbaar. Dit betekent regelmatig de verschillende belangen afwegen. En dat vind ik soms moeilijk omdat je van te voren de reikwijdte van je beslissingen niet altijd kunt overzien. Zo zit ik op dit moment midden in onderhandelingen over ons energienetwerk. Niet mijn wereld

en toch moet ik beslissingen nemen. Ik moet mijn ambtenaren en adviseurs maar vertrouwen. Dat doe ik dus kritisch!

RdW: Is ook zo. Ik moet dingen doen die ik normaal als SP'er nooit gedaan had. Ik ben verantwoordelijk voor economie in de stad, dus ik moet bedrijven binnenhalen. En daarvoor lobby ik om subsidies. Ik zou vroeger hebben gezegd: kom op, wat moet een winstgevend bedrijf nog met gemeenschapsgeld? Maar ik doe het, want ik heb het als stad hartstikke hard nodig. Je moet dus sterk in je schoenen staan en weten waarvoor je het doet. Bij ons in dat machtsspel zeker. Je wordt voortdurend belaagd en aangevallen. Nu de stemming in de stad is: nou, die doen het helemaal niet zo slecht, wordt alles persoonlijk wel heel hard gespeeld.

HMD: Mijn advies aan SP-bestuurders is dan ook: dicht bij jezelf blijven. Als je alleen een boodschap uit een boekje denkt te gaan verkondigen, kom je er ook niet. Je moet proberen zelf overeind te blijven, zelf te blijven nadenken en bij je eigen emotie te blijven. Want als je daar afbreuk aan gaat doen, dan wordt het wel heel uitputtend.

RdW: Wat al moeilijk genoeg is, wat je je voor ogen moet houden, dat je je waar moet maken als SP-wethouder. Dan gaat het om sturing op onze visie en onze standpunten. Dat betekent ook dat een afdeling, een fractie en een wethouder heel erg dicht op elkaar moeten zitten. Ik maak de winst niet als wethouder. Ik maak alleen maar waar, dat de SP het verschil is. De winst zit in onze spreekuren, in het moment dat we met een enquête over straten die verwaarloosd zijn een woningcorporatie dwingen om actief te worden. Winst halen we doordat de fractie politiek zichtbaar is. En een SP-wethouder maakt dat mooi rond.

“ALS WE EEN GEWONE BESTUURDERSPARTIJ WORDEN, IS HET SNEL AFGELOPEN”

WILLEM PAQUAY, WETHOUDER IN AMSTERDAM OOST-WATERGRAAFSMEER

Tekst: Willem Bos Foto: Han Singels

Willem Paquay is de enige SP-bestuurder in Amsterdam. In een college met de PvdA en de lokale partij 'Méérbelangen' is hij wethouder in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer met 60.000 inwoners. Na jaren raadslidmaatschap in de gemeenteraad en deelraad zit hij nu aan de andere kant van de bestuurstafel. Hij is pas een paar maanden in functie, maar heeft uitgesproken opvattingen over de vraag hoe de SP moet besturen.

Na de gemeentelijke verkiezingen van 2006 werd de SP in Oost-Watergraafsmeer, net als in de rest van de stad, buiten het college gehouden. Er kwam een college van de – in heel Amsterdam nog steeds oppermachtige – PvdA, de lokale lijst Méérbelangen en GroenLinks. Een vechtcollege, zo bleek al snel. Na twee jaar klapte het. PvdA en Méérbelangen bleken bereid met de SP verder te gaan. Even leek de persoon van Willem een breekpunt te vormen. Deze SP'er van het eerste uur was volgens sommigen een 'diehard', waarmee geen compromissen zijn te sluiten. Maar nadat de SP duidelijk had gemaakt dat Paquay hun kandidaat was en niet vervangen zou worden, stemden de andere partijen er toch mee in.

“De samenwerking gaat nu uitstekend”, zegt Willem breed lachend. “Ze zijn er geloof ik inmiddels achter dat ik toch wel een aardige vent ben. Ik zeg altijd gewoon wat ik ergens van vindt en daar moeten sommige mensen aan wennen.”

Hij benadrukt dat het programma van het nieuwe college in grote lijnen hetzelfde is als dat van de vorige

ploeg. Op een aantal punten is het wat aangescherpt en socialer geworden, “maar, we moeten de verschillen niet overdrijven”, zegt hij. “De SP heeft het programma van het vorige college ook nooit afgewezen. De problemen zaten niet in het programma maar bij de manier van werken.”

LIJKEN IN DE KAST

Toch gaat het meebesturen door de SP niet helemaal zonder pijn. Een van de zaken die in het stadsdeel spelen is de sloop van een groot aantal huizen in de Derde Oosterparkstaat en de Vrolijkstraat. Buurtbewoners verzetten zich daar al jaren tegen en de SP steunde dit verzet. Maar ook onder het nieuwe stadsdeelbestuur worden deze plannen doorgezet.

“Ja,” beaamt Paquay, “dat is een pijnlijk punt. De SP-fractie is daar altijd tegen geweest, maar het bleek dat het in deze fase gewoon niet meer te stoppen was. De sloopvergunning was al verleend en dan is het niet meer terug te draaien. Ik heb daarover gesprekken gevoerd met de buurtbewoners en met de krakersgroep in de buurt die heel actief is geweest in het verzet tegen die afbraak. Het enige wat ik nog kon doen is aftreden, maar dat had die huizen ook niet gered. Dus dat heb ik hen uitgelegd.”

“Kijk, je moet mensen ook uitleggen dat de wereld niet verandert doordat er nu een SP-wethouder is. Je heb nu eenmaal te maken met zaken die al besloten zijn, noem het lijken in de kast. Vaak zijn het kleine lijkjes waar je een oplossing voor kan vinden, en soms moet je je verlies gewoon nemen.”

De SP-deelname aan het bestuur in Oost-Watergraafsmeer wordt door

velen als een test gezien. Ook Willem ziet het zo. “Als we het hier goed doen en bij de volgende verkiezingen weer goed scoren, dan kunnen ze elders in de stad en ook in de centrale stad erg moeilijk om ons heen. Dan kunnen we daar ook laten zien dat we goede bestuurders zijn.”

MASSAWERK

Maar hij ziet ook een gevaar in het besturen. “We moeten oppassen dat we geen bestuurderspartij worden. Voor het leveren van bestuurders en raadsleden zet je als partij je beste mensen in en dat kost veel tijd en energie. Maar het belangrijkste is dat we het massawerk goed blijven doen, of eigenlijk dat we dat nog beter gaan doen; dat we contact houden met de mensen in de wijken, dat we weten wat daar leeft. Zo'n wethouder die maakt niet het verschil. Het verschil dat wij als SP maken is het contact met de mensen. Daar zijn we groot door geworden.”

“Daarom is het belangrijk om pas met verkiezingen mee te doen als er een goed draaiende afdeling is”, benadrukt hij. Om daar aan toe te voegen: “en natuurlijk de selectie van de kandidaten”. De afdrachtregeling speelt daar volgens hem een belangrijke rol in. “Sinds we als SP zijn doorgebroken, komen er allerlei mensen die ook wel voor een functie in aanmerking willen komen. Sommigen haken af als ze horen dat ze alleen maar hun onkosten vergoed krijgen en de rest af moeten staan. Zo worden de bokken en de schapen gescheiden. Dat is belangrijk, om te voorkomen dat we een bestuurderspartij worden en het massawerk laten zitten. Want als dat gebeurt zal het snel met ons zijn afgelopen.”

“IEDEREEN KAN ME BELLEN”

EEN WETHOUDER DIE TUSSEN DE MENSEN STAAT

Tekst: Sjaak van der Velden Foto: Peter Bakker, Apartfotografie Doesburg

In 2002 kwam de SP in Doesburg in het college. Willem Bouman nam de portefeuilles Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Onderwijs, Coördinatie Wijkcontacten en Welzijn op zich. Willem is een actievoerder van het eerste uur die al eens een mogelijke Kamerzetel aan zich voorbij liet gaan. Hij vindt het vooral belangrijk om tussen de mensen staan en dat kan volgens hem in Den Haag eigenlijk niet goed.

KUN JE DAT ALS WETHOUDER DAN WEL? OOK EEN WETHOUDER STAAT TOCH VRIJ VER VAN DE MENSEN AF.

“Dat hangt van jezelf af en van de partij die je vertegenwoordigt natuurlijk. De SP heeft juist als rode draad om goed naar de mensen te luisteren. Dat is onze kracht. We zijn ooit begonnen met huisbezoeken. Dat was in 1977. Tijdens zulke bezoeken probeerden we altijd om De Tribune te slijten – die kostte toen een gulden. Maar als mensen een probleem hadden dan probeerden we dat ook gelijk voor ze op te lossen. We repareerden bijvoorbeeld wel eens een lekkende kraan als dat zo uitkwam.”

HEEL WAT DOESBURGERS GESPROKEN?

“Het zou me niets verbazen als blijkt dat ik bij alle huizen in Doesburg wel eens heb aangebeld. Het is natuurlijk erg kort door de bocht om te beweren, zoals wel gebeurt, dat we groot zijn geworden door het repareren van lekkende kranen en het invullen van formulieren, maar zo hoorden we wel wat er allemaal speelde. Bijvoorbeeld dat er grote onvrede heerste over de kwaliteit van de woningen in de wijk Molenveld. Daar hebben we toen onze eerste actie gevoerd. Dat ging hard tegen hard. Ik heb een felle uitstraling. Ik wil kunnen zeggen waar het op staat, en dan ga ik er ook vol in. Zo hoop ik het verschil te kunnen maken.

De directeur van woningbouw was daar niet zo van gediend en die maakte ons uit voor tuig. Dat is niet erg. Het resultaat telt en dat is dat het nu goed wonen is in Molenveld.

Die felheid heb ik overigens van mijn vader. Die was als dominee heel erg begaan met het lot van mensen. Ook hij zag het bestaande onrecht trouwens door zijn huisbezoeken. Joh, we hebben wat gediscussieerd en we waren het over heel veel dingen oneens. Alleen dat punt van die rechtvaardigere wereld die er moet komen, daarover hadden we geen verschil van mening.”

MAAR NU BEN JE WETHOUDER, JE ZULT TOCH GEEN KRANEN MEER REPAREREN?

“Nee dat niet, maar ik probeer nog wel dicht tussen de mensen te staan. Iedereen kan me bellen. Het telefoonnummer van mijn werk, maar ook mijn privé-nummer staan allebei zeer uitnodigend op de website. Daarnaast sta ik er binnen de partij niet alleen voor. In de fractie en het afdelingsbestuur zijn heel capabele mensen actief, zodat ik niet het idee hoeft te hebben er alleen voor te staan. Ik ben de bestuurder die vanuit een hechte achterban dingen voor elkaar probeer te krijgen. Er is dankzij onze aanwezigheid meer aandacht voor de wijken, er is een mooi jongerencentrum gekomen, de sociale voorzieningen zijn op orde, dementerende ouderen kunnen in de stad blijven en er wordt niet bezuinigd op de thuiszorg.”

HAAL JE UIT JE WERK OOK NOG PERSOONLIJKE VOLDOENING?

“Zeker. De punten die ik net noemde daar haal ik echt heel veel uit. In het verleden is het wel eens frustrerend geweest. We waren al sinds 1994 de grootste, maar dat leverde nog niet veel op. Ik had een volledige baan als docent en werkte me een slag in de

rondte voor de SP. Op zeker moment was ik bijna overspannen. In die periode heb ik leren relativeren, je moet aan je eigen kwaliteit van leven denken. Nu is dat heel anders omdat we samen met de afdeling midden in de samenleving staan en ook nog eens resultaten behalen. Natuurlijk is het onmogelijk dat je altijd je zin krijgt, maar dat neem je op de koop toe. Tel je knopen en kijk naar het half volle glas en niet naar het half lege glas.”

TOEN ER EEN NIEUWE BURGEMEESTER ZOU KOMEN, WERD JIJ OOK GENOEMD ALS KANDIDAAT.

“Dat merkte ik op straat ook ja. Maar mijn besluit was gauw genomen. Wie weet, ooit in de toekomst maar nu wil ik kunnen zeggen wat ik denk. Als wethouder kan dat veel beter. Op die plek kom ik tot mijn recht, maar als burgemeester moet je over zoveel zaken je mond houden. Dat is niets voor mij.”

DE LINKSE COALITIE VAN GRONINGEN

Spanning vroeg PvdA-wethouder José van Schie om te schrijven over samenwerken met de SP. Met als resultaat, zoals te verwachten, een stuk waar SP'ers het inhoudelijk voor een belangrijk deel mee oneens zullen zijn. Juist daarom een interessant stuk. Want als bestuurder moet je van politieke tegenstanders bestuurlijke medestanders zien te maken, zonder te verwachten dat de coalitiepartners ineens van politieke kleur veranderen.

Tekst: José van Schie Foto: Gemeente Groningen

José van Schie is geboren in 1956 in Den Haag. Zij studeerde geschiedenis in Leiden en is sinds 2004 wethouder van Onderwijs, Jeugd en Welzijn van de gemeente Groningen. Met ingang van 2006 is daar de portefeuille Sport en Recreatie bijgekomen. José is sinds 1978 lid van de PvdA.

De uitslag van de Groningse gemeenteraadsverkiezingen op 7 maart 2006 was glashelder. De zittende coalitie, bestaande uit PvdA, GroenLinks, VVD en CDA, had ondanks de forse winst van de PvdA, de meerderheid verloren. En de SP werd, met haar zesde overwinning op rij, de tweede partij in de stad. Vriend en vijand waren het er over eens: Groningen stevende af op een links college. Rosita van Gijlswijk, toenmalig fractievoorzitter van de SP verwoordde het als volgt: "We gaan voor het eerst in ons bestaan serieus meedoen aan de collegeonderhandelingen. Eerdere keren was vooraf al duidelijk dat we geen kans maakten. Nu ligt het anders. Onze inzet is een college met PvdA, SP en GroenLinks." Na zes weken onderhandelen, bereikten de partijen, die samen op 24 zetels in de Raad (PvdA 12, SP 7, GL 5) kunnen rekenen, een akkoord. Groningen kreeg na ruim 25 jaar weer een links college, dat de stad sterk, sociaal en duurzaam wil maken.

Groningen is daarmee een van de weinige steden waar de SP deelneemt aan het stadsbestuur. Landelijk haakte de SP al snel af bij de laatste kabinetsformatie. Waarom lukt in Groningen tot nu toe wel wat elders te weinig van de grond komt? Een stevig collegeprogramma, solide bestuurders en nieuwe stijl van besturen zijn volgens mij de belangrijke factoren voor het succes in Groningen.

1. Een stevig collegeprogramma

In de formatie nam de PvdA (al 60 jaar de grootste partij in Groningen) het voortouw. Het was duidelijk dat de SP graag stevige resultaten wilde boeken in de sociale portefeuille. Het verruimen van de mogelijkheden voor bijzondere bijstand, schuldhulpverlening, het beperken van de sloop van huurwoningen en meer zeggenschap voor burgers waren belangrijke thema's voor de SP.

Voor de PvdA was van groot belang om de lokale investeringsagenda voort te zetten. We zijn ervan overtuigd dat door te investeren in de stad, er meer mensen aan het werk komen en de kans krijgen hun talent te ontwikkelen. Groningen is de laatste jaren in alle opzichten sterk gegroeid, dankzij de inzet van de gemeente op het gebied van stadsontwikkeling, wijkvernieuwing, bereikbaarheid en economie. Initiatieven die in het verleden vaak op tegenstand van de SP konden rekenen.

Ook GroenLinks wilde de door het vorige college opgestelde investeringsagenda verder uitvoeren.

Daarnaast waren het parkeerbeleid, investeren in openbaar vervoer en een stevige inzet op duurzaamheid belangrijke thema's voor deze partij.

Vanuit de gedachte dat we gemakkelijk overeenstemming zouden bereiken over het sociale beleid, startten we met de weerbarstige dossiers. In de eerste weken verliepen de onderhandelingen moeizaam. Niet alleen vanwege de inhoud: er was ook sprake van een sluimerend gebrek aan vertrouwen. Steeds opnieuw kwam de vraag aan de orde of de SP wel de bestuurlijke verantwoordelijkheid wilde nemen voor het totale beleid en niet van binnenuit de oppositie tegen het college zou gaan organiseren. Op enig moment hebben we elkaar diep in de ogen gekeken en dit gevoel bespreekbaar gemaakt. Dat hielp. Stapje voor stapje groeide het vertrouwen. Inhoudelijk werden vrij gedetailleerde afspraken gemaakt over stedelijke investeringen, wijkvernieuwing en bereikbaarheid. Ook werd overeengekomen om een forse bezuinigingsoperatie door te voeren. En toen eenmaal deze hobbels waren genomen vonden we elkaar zoals verwacht snel op de sociale agenda en het duurzaamheidsbeleid. En deze afspraken blijken de afgelopen twee jaar voldoende houvast te bieden voor het te voeren beleid.

2. Solide bestuurders en fractie

De SP is met twee wethouders in het college vertegenwoordigd. Peter Verschuren (vanaf 1988 raadslid) is verantwoordelijk voor sociale zaken en integratie. Als wethouder heeft hij een armoedepact afgesloten, het door het vorige college in gang gezette reïntegratiebeleid verder uitgebouwd en is hij gestart met het integratiedebat. Voor de komende twee jaar staat de nieuwbouw van de sociale dienst en de ombouw van de sociale werkvoorziening hoog op de agenda.

Jannie Visscher (gekozen in 2006) heeft zorg, ouderen, stadsbeheer en milieu in portefeuille. Zij presenteerde een goed ontvangen duurzaamheidsnota. Gezamenlijk zijn zij en ik verantwoordelijk voor de invoering van de Wet maatschappelijk ondersteuning. Dit is in Groningen voorspoedig en naar tevredenheid van de gebruikers verlopen. In tegenstelling tot andere gemeentes kennen we geen problemen met de (gemeentelijke) thuiszorg. In onze aanpak hebben we kwaliteit boven prijs gesteld en binnen de wettelijke kaders gestuurd op een sterke verbondenheid met het lokaal zorgbeleid. De zware kritiek van de landelijke SP op de invoering van de Wmo werd in Groningen dan ook niet in alle opzichten herkend.

De SP slaagt er in om de bestuurlijke rol goed in te vullen. Met de SP, wethouders en fractie, kun je afspraken maken, men heeft een nuchtere kijk op het bestuur en de partij lijkt wars te zijn van machtsspelletjes. De partij heeft de omslag kunnen maken, al was het wel wennen aan de nieuwe rol. Het was zoeken naar de juiste balans tussen monisme en dualisme. Uiteindelijk heeft men de conclusie getrokken dat een al te dualistische benadering niet werkt. Wil je een stad besturen, dan ontkom je er niet aan om tijdig binnen de partij en de coalitie af te stemmen. De SP verschilt hierin nauwelijks van de andere (coalitie)partijen.

Het is ook een stuk gezelliger geworden met de SP. Voorheen onttrokken de SP raadsleden op last van hoger hand zich aan alle sociale bijeenkomsten van de Gemeenteraad. Men ging niet mee met het jaarlijkse raadsuitstapje en beperkte deelname aan recepties en borrels tot het absolute minimum. Vanaf 2006 is hier verandering in gekomen, en het moet gezegd ook met de SP valt te lachen.

3. Een nieuwe kijk op besturen

Als college hebben we de overtuiging dat we de toekomst van onze stad en de stadjes alleen vorm kunnen geven door op zoek te gaan naar samenwerking met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. We willen meer ruimte geven aan initiatieven van burgers en activisme bevorderen. Dit vraagt om een andere manier van besturen. Met bewonersorganisaties hebben we onlangs een convenant opgesteld om de participatie te vergroten. Met de corporaties hebben we afgesproken om in 14 wijken gezamenlijk extra te gaan investeren en bewoners meer ruimte te geven om plannen voor de wijken te ontwikkelen. En ook als het gaat om zorg, duurzaamheid, integratie of onderwijs zoeken we onze partners op. Deze, door alle collegepartijen van harte ondersteunde werkwijze, sluit goed aan bij de activistische instelling van de SP.

In Groningen is de basis gelegd voor bestuurlijke samenwerking met de SP. De komende twee jaar zal blijken of de basis voldoende is voor het doorhakken van knopen in ingewikkelde dossiers. De plannen voor het Forum en de Grote Markt, de nieuwbouw van de sociale dienst, de aanleg van de tram en het ontwikkelen van Meerstad zijn hier voorbeelden van. De SP heeft een bestuurlijk fundament gelegd waarop verder kan worden gebouwd. Een kritische factor is of de SP er ook op lange termijn in blijft slagen de achterban met deze meer bestuurlijke inslag aan zich te binden. Af en toe zijn er kritische geluiden te horen over deze nieuwe koers van de SP.

Een ander punt is dat de SP, zowel landelijk als lokaal, een partij met een wat beperkte agenda is. Zorg, welzijn, armoedebestrijding, burgerparticipatie, en sociale woningbouw zijn nog altijd de belangrijkste thema's. Daar is niks mis mee, maar het ontbreekt de partij aan meer uitgewerkte visies op het gebied van ruimte, economie en bereikbaarheid. Ik vind de partij nog te veel gericht op ondersteuning, herstel en behoud, en te weinig gericht op emancipatie, vooruitgang en vernieuwing.

Velen binnen de PvdA vragen zich af of de SP wel bereid is en in staat is om bestuurlijke verantwoordelijkheid te dragen. Na twee jaar ervaring in Groningen kan ik deze vraag volmondig met ja beantwoorden en ik vind dat het zo langzamerhand tijd wordt dat de SP meer bestuurlijke verantwoordelijkheid krijgt en neemt. Inhoudelijk gezien is er een gezamenlijke agenda, en met een nieuwe stijl van besturen kom je een heel eind. Maar voor alles geldt: je moet het wel willen.

TOT HIER EN NIET VERDER

Tekst: Sjaak van der Velden Foto: Sijmen Hendriks/Hollandse Hoogte

Bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen groeide de SP ook in Leiden. De fractie nam van drie tot zeven zetels toe en de partij leverde na de onderhandelingen twee wethouders. Bij onderhandelen hoort het doen van concessies. Dat deden alle collegepartijen inclusief de SP. Inmiddels zijn de socialistische wethouders uit het college gestapt omdat er tijdens de bestuursperiode op een van die afspraken werd teruggekomen. Dat was de Leidse SP een brug te ver. In een gesprek met Antoine Theeuwen, de fractievoorzitter van de SP in de Leidse gemeenteraad, kwam vooral de vraag aan de orde op welk moment SP'ers niet meer bereid zijn om een concessie te doen.

HOE ZAGEN JULLIE IN LEIDEN KANS OM ZO FORS TE GROEIEN?

“Tijdens de verkiezingen hebben we fors ingezet op drie zaken die erg leefden en leven in Leiden. Dat waren de vraag of er een trein door de stad mocht gaan rijden (de Rijn-Gouwelijn), de plannen om de Oostvlietpolder te bebouwen en als derde de kwestie van de woningbouw in de stad. Wij zijn tegen de komst van de RGL – de Rijn-Gouwelijn – door de historische binnenstad, willen de polder vrijhouden als laatste agrarische gebied van Leiden, en we hebben plannen ontwikkeld zodat er een eind komt aan de bestaande woningnood.

Natuurlijk hebben we ook meegelift op de landelijke groei van de SP, maar twee van de vier gewonnen zetels waren te danken aan onze lokale inzet. Zo waren we dus ineens met zeven zetels de tweede partij van Leiden. Alleen de PvdA is groter en heeft tien van de in totaal 39 zetels.”

WAS HET MOEILIK OM DE NIEUWE ZETELS TE BEZETTEN MET GOEDE MENSEN?

“Dat was eigenlijk wel lastig. We waren er niet goed op voorbereid dat we zo snel zouden groeien. We stellen natuurlijk wel eisen aan mensen die in de raad willen, maar het is niet zo eenvoudig om genoeg leden te vinden die een paar dagen raadswork willen en kunnen verrichten. Eigenlijk zou de vergoeding omhoog moeten of zouden mensen op zijn minst volledig moeten worden gecompenseerd voor de investering die ze doen. Iemand die een gewone baan heeft, kan het er eigenlijk niet bij doen. Je krijgt dus maar moeilijk een doorsnee van de bevolking in de fractie. Maar goed we hebben desondanks de zetels weten te bezetten met leden die in ieder geval de landelijke scholingen hebben gevolgd en dus niet als groentjes aan hun raadsperiode begonnen. De begeleiding vanuit de landelijke partij in het scholen van kaderleden is echt top.

Toch zijn we niet helemaal zonder kleerscheuren door de eerste twee jaar gekomen, want een van de raadsleden is overgestapt naar de leefbaren. Dit lid, een echte oudgediende binnen de partij, liet zijn gezicht weinig zien in vergaderingen en toen we hem daarop aanspraken heeft hij zijn boeltje gepakt. Jammer.”

JE NOEMT NET DE BEGELEIDING VANUIT DE LANDELIJKE SP. HOE IS JULLIE ERVARING DAAR VERDER MEE?

“Uiteraard is de afdeling autonoom, maar gelukkig ondervonden we steun van de landelijke partij. Zoals gezegd, de scholingen. Die waren van groot belang voor ons. Verder heeft men ons zelf onze koers uit laten zetten, hoewel ik weet dat er binnen het partijbestuur wel twijfels bestonden over onze snelle groei. Ging het niet allemaal te snel? Zeker ook met het oog op de problemen die we in het recente verleden binnen de afdeling hebben gehad toen de partij in twee kampen was verdeeld.

Met deze poster maakte de SP-Leiden nog
vóór het college viel duidelijk waar zij stond.

Na ons terugtreden uit het college hadden we misschien wel wat meer steun kunnen gebruiken in de evaluatie. Overigens kregen we die steun weer wel toen er een nieuw college moest worden gevormd. Tiny Kox heeft ons toen terzijde gestaan met wijze tactische adviezen.”

LATEN WE EERST EENS TERUGGAAN NAAR HET TOETREDEN TOT HET COLLEGE. DAT BETEKENT CONCESSIONS DOEN.

“Ja, op alledrie speerpunten hebben we water bij de wijn gedaan. Beslissingen over de woningnood zijn een jaar uitgesteld in afwachting van een nieuwe Woonvisie. Wat betreft de bebouwing van de polder is afgesproken eerst de uitspraak van de Raad van State af te wachten en over de trein kwamen we overeen de beslissing aan de bevolking voor te leggen in een referendum.

We sloten die compromissen op basis van feiten en niet op de uitruil van binnengehaalde punten. Dat klinkt ingewikkeld, maar als SP gaat het ons om een soort waarheidsvinding. Wij zijn bereid om af te wachten tot een onderzoek uitwijst wat de werkelijke situatie is. Neem die trein. We hadden daar wel een standpunt over als afdeling, maar we waren bereid om daar verder

over te praten op basis van een volksraadpleging. Onderhandelen is geen handjeklap op de markt, maar op grond van je principes en onderzoek naar de feiten zaken bespreekbaar maken. Andere partijen denken vaak alleen maar in termen van politieke winst of verlies. Bij ons gaat het erom principes en feiten te verbinden. Dat kan dus ook betekenen dat je van standpunt verandert. Als het referendum had uitgezeten dat de meerderheid de Rijn-Gouwelijn wel wil, dan hadden we ons daarbij neergelegd.”

MAAR HET LIEP DUS HEEL ANDERS.

“Dat kun je wel zeggen. We hadden een mooi links college van PvdA, GroenLinks, ChristenUnie en SP, maar al vanaf het begin had ik het idee dat ook binnen de collegepartijen niet iedereen daar echt blij mee was. Het referendum kwam er wel, maar de andere partijen waren niet bereid de uitslag te respecteren. Nadat een ruime meerderheid (69 procent) van de Leidse kiezers de RGL verwierp, presenteerde de gemeente Leiden een alternatief vervoersplan met vrije busbanen. De Provincie Zuid-Holland, de drijvende kracht achter het RGL-plan, dreigde vervolgens Leiden met juridische stappen. Dat was voor PvdA, GL en CU reden om afstand te nemen van het referendum. Daarmee walsten ze over onze instelling heen dat je principes met feiten moet verbinden. Hun handelen ging zo in tegen onze democratische principes en het feit dat de meerderheid tegen de trein was, dat we wel moesten opstappen. Voor ons was het toen: tot hier en niet verder.”

WAREN BINNEN DE SP DE MENINGEN HIEROVER NIET VERDEELD? IK KAN ME VOORSTELLEN DAT EEN WETHOUDER DIE HEEL BELANGRIJKE DINGEN VOOR DE BEVOLKING KAN DOEN DAN WIL BLIJVEN ZITTEN. ZELFS KUNNEN HEEL PERSOONLIJKE ARGUMENTEN EEN ROL SPELEN, ALLEBEI DE WETHOUDERS ZATEN BINNEN EEN JAAR ZONDER WERK.

“Nee, daar was geen sprake van. We hebben het er uitgebreid over gehad, maar alle lagen binnen de afdeling waren eensgezind. Zowel de wethouders, de fractie als de rest van de afdeling vonden dat we in een dergelijk college niets meer te zoeken hadden. Dat deed wel pijn, maar er bestond geen twijfel over. Over de wethouders hoef je je trouwens geen zorgen te maken hoor. Die krijgen gewoon doorbetaald tot ze iets anders hebben. Dat ze het heel jammer vinden dat ze hun werk voor een socialer Leiden niet hebben kunnen afmaken, is natuurlijk een andere zaak.”

HOE IS DE – WELISWAAR KORTE – PERIODE VAN MEEBESTUREN BEVALLEN?

“Eigenlijk heel goed. We hadden in eerste instantie het probleem om goede bestuurders te vinden zoals we ook een probleem hadden bij het vinden van goede volksvertegenwoordigers. Binnen ons ledenbestand hebben we toen toch twee heel capabele mensen gevonden voor de wethouderszetels. De een, Paul Jonas,

is een echte oude rot binnen de SP. De ander, Raymond Keur, was minder politiek bedreven, maar juist iemand met veel bestuurlijke ervaring. Ze vulden elkaar in dat opzicht goed aan, waarbij opvallend was dat Paul in het begin nogal eens botste met zijn ambtenarenapparaat. Dat had ongetwijfeld te maken met zijn gebrek aan bestuurlijke ervaring. Na een aanloopperiode met wat conflictjes ging het echter steeds beter lopen.

Daarbij hadden we maandelijks een strategisch overleg tussen de drie lagen binnen de SP: de afdeling, de gemeenteraadsleden en de wethouders.

Zo doorkruisten we natuurlijk wel een beetje het dualisme in de politiek, volgens welke de wethouders los staan van de fractie, maar het werkte goed. We hielden zo goed voeling met elkaar en vandaar dat ons uit het college stappen niet gepaard is gegaan met interne ruzies.”

BEN JE NIET BANG DAT MENSEN BIJ DE VOLGENDE VERKIEZINGEN DE SP LINKS LATEN LIGGEN. DAT MEEBESTUREN IS IMMERS NIETS GEWORDEN.

“Nee, daar ben ik helemaal niet bang voor. Sterker nog, ik denk dat onze opstelling de sympathie onder de bevolking voor ons alleen maar groter heeft gemaakt. Vergeet niet dat het probleem waarop we het college hebben laten vallen heel erg leeft binnen de stad. Als we op de markt staan merken we ook dat mensen echt nog niet zijn vergeten hoe de andere partijen het referendum hebben genegeerd.

Iedere echte democraat moet hier toch van gruwen, dat je de mening van de bevolking vraagt en die vervolgens negeert. Het is eerder voor de andere partijen politieke zelfmoord geweest dan voor ons, daar ben ik vast van overtuigd.”

ZOU JE ONDANKS DE ERVARINGEN WEER AAN ZO'N AVONTUUR BEGINNEN?

“Ja hoor, we kunnen als SP heel goede dingen voor de bevolking doen. Als we maar vasthouden aan onze eigen werkwijze.

We moeten oplossingsgericht onderzoek doen en alle problemen bottom up in plaats van top down benaderen. Dan hoeven we onze principes van solidariteit, menselijke waardigheid en gelijkwaardigheid geen geweld aan te doen en kunnen we toch besturen. We zijn nu voor het blok gezet door de andere partijen, maar ze moeten er maar rekening mee houden dat we terug komen. We gaan de komende periode hard aan de slag om ons kader te versterken zodat we in de toekomst nog beter voor de dag kunnen komen.”

DE SP DOET NIET MEE AAN DE WATERSCHAPSVERKIEZINGEN

Tekst: Ronald van Raak

In november mogen politieke partijen voor het eerst meedoen aan de waterschapsverkiezingen. De besturen van de waterschappen hebben vooral uitvoerende taken, en dat moet ook zo blijven. Politieke besluiten moeten worden genomen door de provincies.

Nederland ligt voor een groot deel onder de waterspiegel. Vanaf de twaalfde eeuw gingen mensen dijken bouwen en overtollig water afvoeren. Bezitters van de grond gingen daarbij steeds meer samenwerken. Op deze manier ontstonden honderden 'waterschappen', samenwerkingsverbanden van belanghebbenden. Om het waterbeheer overzichtelijk te houden werden in de loop van de eeuwen waterschappen samengevoegd. Sinds 1992 is het land verdeeld in 27 waterschappen. Deze voeren specifieke taken uit, vooral op het gebied van waterkering (tegen overstroming) en waterhuishouding (schoon water). Daarnaast hebben zij soms het beheer over (vaar)wegen en doen zij aan bestrijding van muskusratten. Waterschappen hebben ook eigen belastingen; heffingen voor waterbeheer, zuivering en verontreiniging.

NIEUW: STEMMEN OP LIJSTEN

De voorzitter van een waterschap is de dijkgraaf, die door de regering wordt benoemd. Een college van dijkgraaf en heemraden vormt het dagelijks bestuur. De heemraden worden gekozen door het algemeen bestuur, dat bestaat uit 18 tot 30 mensen. Een deel van deze bestuurders wordt gekozen door de inwoners van een

waterschap. Een ander deel van deze zetels is gereserveerd voor specifieke belangengroepen, zoals boeren, bedrijven en natuurbeheerders. Zij krijgen 7 tot 9 zetels. Belangenbehartigers van de bedrijven worden benoemd door de Kamers van Koophandel, van de natuurbeheerders door het Boschap en van de boeren door onder meer LTO Nederland (Land- en Tuinbouw Organisatie). Tot nu toe gold voor de verkiezingen van de waterschappen een 'personenstelsel'. Dat betekent dat bestuurders op persoonlijke titel werden gekozen. Tijdens de waterschapsverkiezingen van november wordt voor het eerst geëxperimenteerd met een 'lijststelsel', waarbij groepen belanghebbenden als lijst kunnen deelnemen. Op deze manier moet voor kiezers duidelijker worden welke belangen verschillende kandidaten vertegenwoordigen. Ook politieke partijen overwegen om als belanghebbende groep aan deze verkiezingen mee te doen.

LIEVER BIJ DE PROVINCIES

Als algemene regel geldt dat we als SP meedoen aan democratische verkiezingen. Maar we vinden vooral dat er een goede verbinding moet zijn tussen onze volksvertegenwoordigers en de mensen die ze vertegenwoordigen.

'Geen fractie zonder actie' is een bekende stelregel in de SP. Dat is in de waterschapsbesturen heel moeilijk. Bovendien vinden we dat de waterschappen geen politiek orgaan moeten worden. De verkiezingen voor de waterschappen zijn niet populair en de deelname van politieke partijen kan die verkiezingen aantrekkelijker maken, maar dus ook partijpolitiek, en dat is ongewenst. In tegenstelling tot gemeenten en provincies zijn de waterschappen geen politiek bestuur. Zij hebben vooral uitvoerende taken, en dat moet ook zo blijven. Als het gaat om politieke beslissingen, zijn vooral de provincies aan het woord. Zij stellen een waterbeleidsplan op en houden toezicht op de waterschappen. Provincies bemoeien zich ook met het grondwater, het oppervlaktewater en het drinkwater.

Staatssecretaris Huizinga heeft in de Eerste Kamer op aandringen van de SP toegezegd dat er na de verkiezingen van november een uitgebreide evaluatie komt. Op basis daarvan zal besloten worden hoe het verder moet met de waterschappen.

Waterschappen zijn een uitvoerend en geen algemeen bestuur. De SP wil de bevoegdheden van de waterschappen onderbrengen bij de provincies. Behalve de SP lijken ook PvdA, GroenLinks, ChristenUnie en SGP hiervoor te voelen. Verkiezingen voor de provincies zijn ook niet populair, maar dit is wel de juiste plek om besluiten te nemen over het waterbeheer.

WAT TE DOEN TEGEN PRIVATISERING?

Tekst: Sjaak van der Velden Foto: Stefan Prinssen

Marktwerking als opdracht is vanuit Brussel en Den Haag over het land uitgestort. Veel vroegere overheidsbedrijven zijn geprivatiseerd met soms positieve, maar vooral veel negatieve gevolgen van dien. We spraken met Mahmut Erciyas, een van de twaalf SP-leden die zitting hebben in de Provinciale Staten van Noord-Brabant.

DE PRIVATISERINGEN ZELF KUN JE IN DE PROVINCIE NATUURLIJK NIET ONGEDAAN MAKEN. MAAR HOE GAAN JULLIE IN BRABANT OM MET DE GEVOLGEN?

“Een goed voorbeeld is wat ik noem ‘De slag bij Veolia.’ Wat was daar aan de hand? Veolia had door voor een (te) lage prijs in te schrijven de vervoersconcessie binnengesleept bij de aanbesteding van het busvervoer door de provincie.

Die lage prijs was gebaseerd op een geheim bezuinigingsplan (het zogenaamde I4-puntenplan), dat neerkwam op een forse aanval op de arbeidsvoorwaarden van de chauffeurs, die strijdig met de cao bleek te zijn. Dat plan probeerde Veolia voor de zomervakantie ten uitvoer te brengen om de concessie winstgevend te maken, maar werd verrast door een vijfdaagse staking en aanhoudend verzet van de kant van de chauffeurs. Door de strijdbaarheid van de chauffeurs moest het busbedrijf eieren voor zijn geld kiezen. Alle voornemens tot bezuiniging op de personeelskosten zijn ingetrokken door de vervoerder. Een prachtige overwinning voor de chauffeurs.

Wij hebben de strijd van de chauffeurs

gesteund en staan op het standpunt dat de verliezen van Veolia in Midden- en West-Brabant gedekt moeten worden door het bedrijf zelf. De chauffeurs via bezuinigingen laten bloeden voor stiekeme financiële keuzes van de bedrijfsleiding is voor de SP altijd onacceptabel geweest.”

HOE HIELP DE SP DE STAKENDE CHAUFFEURS?

“We hebben in de Provinciale Staten de commissie bijeengeroepen om daar voor te leggen dat de provincie toch op zijn minst moet eisen dat bedrijven de cao moeten nakomen als we met hun een contract afsluiten. Een ander punt dat we inbrachten is dat Veolia tijdens de staking het contract niet nakwam en dus in gebreke bleef. Zo konden we druk uitoefenen op de bedrijfsleiding van Veolia. Overigens deden we dat als SP ook door overal op te roepen tot steun aan de chauffeurs. Uiteindelijk is het natuurlijk wel zo dat de chauffeurs en de vakbeweging de strijd zelf hebben gewonnen. Wat wij hebben gedaan was deze strijd ondersteunen en het conflict plaatsen in het licht van de marktwerking.”

ZIJN ER NOG MEER VOORBEELDEN?

“Bij Arriva, concessiehouder in Oost-Brabant, was sprake van ernstige technische mankementen aan de bussen. De oorzaak daarvan was dat het bedrijf de concessie op het laatste moment kreeg en toen met een tekort zat. Dat tekort vulde het bedrijf aan met het overal vandaan slepen van oud materieel. Toen wij voor dit probleem aandacht vroegen in de commissie, kregen we als antwoord dat de veiligheid een taak is van de busmaatschappijen, inspectie verkeer en waterstaat en de politie. In feite komt het erop neer dat het provincie-

bestuur geen regie wil voeren. De politiek blijft zo eigenlijk afzijdig en laat zich veel ontglippen, maar wij vinden als SP dat de provincie toch op zijn minst kan eisen dat een bedrijf dat een opdracht heeft aangenomen deze op fatsoenlijke wijze uitvoert. Met inachtneming van cao's en veiligheidsvoorschriften. Dat was ook zo toen Veolia het aanbrengen van de beloofde camera's in de bussen steeds maar uitstelde. De chauffeurs waren hier boos over. Met het oog op de openbare veiligheid wilde het provinciebestuur eigenlijk ook dat ze werden geplaatst, maar het oefende te weinig druk uit. Want eigenlijk neigen Gedeputeerde Staten in dit soort zaken naar afzijdigheid. Dat is een direct gevolg van de filosofie van de vrije markt waar de bedrijven het zelf wel regelen op de beste manier.”

WAT IS JOUW CONCLUSIE UIT DE PROBLEMEN BIJ HET OPENBAAR VERVOER?

“Voor mij bevestigen al deze problemen onze opvatting dat marktwerking in het ov leidt tot slechtere arbeidsvoorwaarden voor het personeel en slechtere dienstverlening voor de reizigers. De SP zal zich sterk blijven maken voor het terugbrengen van het busvervoer in gemeenschapshanden. Daarbij profiteren we in hoge mate van de goede contacten die we hebben met vakbonden en chauffeurs. Dat is echt heel belangrijk, want zonder hen beginnen we niets.”

HET RIJKE ROOIE LEVEN

DEEL 37

Theo Cornelissen

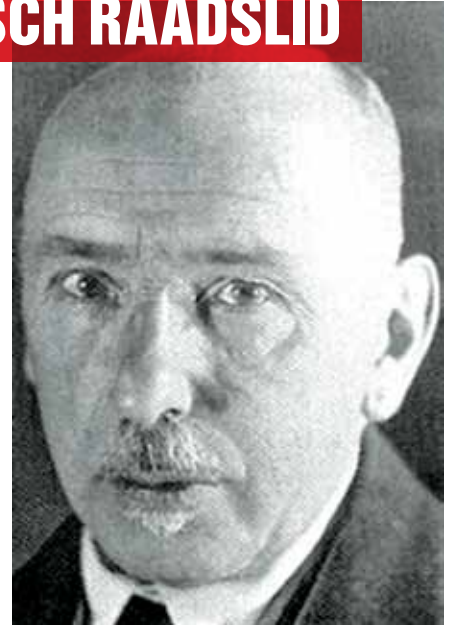
over

'Onze nieuwe raadsleden'

DE PLICHT VAN EEN SOCIALISTISCH RAADSLID

Socialisten proberen al langer dan 150 jaar om de wereld een ander aanzien te geven. Ze strijden al die tijd al tegen het kapitalisme als systeem, maar op de eerste plaats tegen de gevolgen en uitwassen van dat systeem. Al die jaren hebben socialisten ook opgeschreven hoe ze dachten de wereld te kunnen veranderen.

In een geschiedenis van anderhalve eeuw veranderen veel zaken, maar blijft ook veel hetzelfde. Het is daarom voor hedendaagse socialisten heel leerzaam om kennis te nemen van de opvattingen van hun voorgangers. Waarom zouden we telkens opnieuw het wiel uitvinden? In de serie Het Rijke Rooie Leven zullen we (delen van) teksten uit het verleden publiceren met commentaar van een tegenwoordige socialist.

De Sociaal-Democratische Arbeiders Partij (SDAP) richtte in 1901 een bestuurdersvereniging op: de Vereeniging van Sociaal-Democratische Gemeenteraadsleden (VSDG). Op 15 januari 1907, verscheen het eerste nummer van De Gemeente. Maandblad van de Vereeniging van Sociaaldemocratische Gemeenteraadsleden. Aan de wieg van dit maandblad stonden twee vooraanstaande sociaaldemocraten: Pieter Lodewijk Tak en Floor Wibaut.

Tak (1848-1907) werd in 1899 lid van de SDAP en stond bekend als een ervaren journalist en scherpzinnig politicus. In 1903 werd hij hoofdredacteur van Het Volk, een jaar later werd hij gekozen als raadslid in Amsterdam. Hij kwam als eerste SDAP'er in de Provinciale Staten van Noord-Holland. Tak was bevriend met Floor Wibaut (1859-1936), die in 1907 eveneens in de Amsterdamse raad en de Provinciale Staten kwam. Hij maakte naam als grondlegger van de socialistische gemeentepolitiek. Voor De Gemeente schreef Wibaut talloze beschouwingen over zeer uiteenlopende onderwerpen. Al na acht nummers moest De Gemeente afscheid nemen van Tak, die plotseling overleed. De redactie

bestond in 1917 uit twee man. Wibaut, die het werk na de dood van Tak alleen voortzette, had in 1909 versterking gekregen van Nap Ankersmit, die journalist was en raadslid in de toen nog onafhankelijke gemeente Watergraafsmeer. In 1919 kwam ook Willem Vliegen in de redactie, maar die verliet in 1924 vanwege zijn drukke werkzaamheden de redactie weer. Ook Wibaut stapte toen wegens tijdgebrek op, zodat alleen Ankersmit nog overbleef. De reden dat Ankersmit het artikel op de volgende pagina schreef, was de groei van zijn partij. De SDAP werd steeds sterker in de gemeenteraden in Nederland. In de jaren tachtig en negentig van de negentiende eeuw waren er al socialistische raadsleden. In 1891 kende ons land zelfs al een socialistische wethouder, Willem Vrijburg. Begin 1907 zaten er nog maar 43 sociaal-democraten in de gemeenteraden en waren er maar enkele rode Statenleden. In 1907 nam het aantal raadszetels toe tot precies 100, alleen Limburg was nog een witte vlek. In de vier grote steden zaten nu sociaal-democraten in de gemeenteraad. Amsterdam ging op kop met zes rode raadsleden. In Goor en Leeuwar-

deradeel kreeg de SDAP, voor het eerst, zelfs de absolute meerderheid. De SDAP was op dat moment de enige socialistische partij en had nu vertegenwoordigers in 53 (van de toen meer dan 1200) gemeenten.

Het aantal socialistische wethouders en gedeputeerden was op de vingers van één hand te tellen, rode burgemeesters waren er helemaal niet. Hoe anders is het beeld nu: de PvdA heeft bijna 2.400 raadsleden, 133 Statenleden, bijna 500 wethouders, en 121 burgemeesters. De NCPN heeft 6 raadszetels. Groen Links heeft 417 raadsleden, 32 Statenleden, 93 wethouders, en 6 burgemeesters. Over de raadsleden, Statenleden en wethouders van de SP leest u elders in deze Spanning.

Het geeft aan hoe alle vormen van socialisme in de afgelopen eeuw een sterke positie hebben verworven in het lokale en provinciale bestuur. Een ontwikkeling die overigens vele ups en downs kende.

Op 15 augustus 1917 publiceerde De Gemeente het artikel 'Onze nieuwe raadsleden'. Dit artikel was geschreven door de hoofdredacteur Nap Ankersmit. We nemen uit het artikel de volgende fragmenten over.

"In een lange reeks van gemeenten dringt de sociaaldemocratie voor het eerst den gemeenteraad binnen en zal voortaan de stem der arbeidersklasse van het raadhuis weerklinken; in een nog grooter aantal gemeenten werd de socialistische vertegenwoordiging versterkt en zal met nog meer kracht dan te voren het pleit voor de arbeidersbelangen en voor de socialistische omvorming der gemeentepolitiek gevoerd kunnen worden. (..)

De verkiezing tot socialistisch raadslid legt bijzondere verplichtingen op. Er zijn vele vertegenwoordigers van burgerlijke partijen, die, als de stembus hun gunstig is geweest en zij 'met het vertrouwen der kiezers vereerd' als raadslid hun intrede doen, meenen er mee te kunnen volstaan door op hun stoel te gaan zitten, ootmoedig te luisteren naar wat de burgemeester zegt, misschien eens een enkele maal een stuk op de leeskamer in te kijken als de burgemeester zoo goed is vóór de raadsvergadering er iets van dien aard neer te leggen, en verder het presentiegeld op te strijken als dat er is, veiligheidshalve maar te stemmen zooals de burgemeester het aangeeft, en overigens violen te laten zorgen¹, in de verwachting dat de geachte kiezers zoo'n braaf raadslid na zijn zittijd weer zullen inhuren.

Ieder van ons kent zulke raadsleden wel in zijn omgeving, maar het behoeft geen betoog, dat een socialistisch

raadslid een andere opvatting van zijn taak moet hebben. Hij moet al reeds hierom een andere opvatting hebben, omdat hij met geheel andere verwachtingen gekozen wordt dan de burgerlijke raadsleden. Een socialistisch raadslid wordt gekozen met de verwachting, dat hij een krachtig, ijverig vertegenwoordiger van zijn klasse zal zijn.

Dat hij er een eigen opvatting van gemeentepolitiek op zal nahouden en die opvatting onbeschoomd zal verdedigen tegenover de gestelde machten en desnoods tegenover sterke tegenwerking in; dat hij eigen studie zal maken van de gemeentelijke vraagstukken en zelfstandig zaken aan de orde zal stellen, wanneer dit niet van den kant van het dagelijksch bestuur der gemeente geschiedt; dat hij in nauwe voeling met de burgerij, in het bijzonder met de arbeiders in zijne gemeente zal blijven, voor hun wenschen en grieven steeds een open oor zal hebben, de billijkheid dier wenschen en grieven zelfstandig zal beoordeelen en, zoo dat hem blijkt noodig te zijn, onverzwakt voor tegemoetkoming er aan zal pleiten; dat hij geen gedwee volgeling van den burgemeester zal zijn, geen zwijger in den Raad, ook geen praatvaâr natuurlijk, maar iemand die in heel zijn optreden toont zich de vertegenwoordiger te weten van een klasse die maar al te veel achteruit gezet wordt

en een eigen, krachtige en zelfbewuste vertegenwoordiging bitter noodig heeft.

Ziedaar wat van een socialistisch raadslid verwacht wordt; wij beklagen ons er niet over. Integendeel, wij verheugen ons erover; het is een eer voor de sociaaldemocratie, dat aan hare vertegenwoordigers zoo hooge eischen gesteld worden. De eer der sociaaldemocratie vergt dan echter ook omgekeerd, dat aan die eischen zooveel mogelijk voldaan wordt. Anders zou het raadslidmaatschap van den sociaaldemokraat, in plaats van de propaganda voor de sociaaldemocratie, die wij naast de bereiking van verlerlei hervorming en de verbetering van verlerlei inzicht ermee bedoelen, op het tegendeel kunnen uitloopen.

Hoofdzak echter bij alles is, dat onze raadsleden zelf van aanpakken moeten weten. Het beste voorlichtingszaad baat niet als het in een dorren bodem valt. Maar ook de vruchtbaarste bodem brengt niet anders dan onkruid voort als er niet in gezaaid en gewied wordt. Aan onze raadsleden de taak om hun klasse eer aan te doen door vruchtbaar werk te leveren."

1 Zich nergens zorgen om maken, zijn heil zoeken bij de wijn. Een fiool is een fles, maar dat werd in dit gezegde verbasterd tot viool.

SP-RAADSLEDEN ANNO 2008

Als je 'Onze nieuwe raadsleden' vertaalt in modern Nederlands dan lees ik een hartstochtelijke oproep aan onze raadsleden om anders te zijn dan de raadsleden van burgerlijke partijen.

Wij gaan niet klakkeloos de burgemeester naar de mond praten. Integendeel. Wij zijn gekozen om de belangen van de mensen in de stad te vertegenwoordigen en die belangen lopen vaak niet parallel aan de belangen van de burgemeester.

Natuurlijk spreken we tegenwoordig niet meer over 'de burgemeester' maar over de coalitie die het college van B&W vormt. In Rotterdam is dat een zeer breed college van VVD-CDA-PvdA en GroenLinks met VVD-burgemeester Opstelten aan de leiding.

In veel gemeentes heeft een brede coalitie het voor het zeggen. In de meeste gemeentes zit de SP niet in het college en wordt van ons een actieve en leidende rol in de oppositie verwacht.

'Wij tegen de rest'

Vanzelfsprekend kunnen SP-raadsleden niet volstaan met "op hun stoel te gaan zitten, braaf te luisteren, af en toe eens een raadsstuk te lezen en veiligheidshalve maar te stemmen zoals de burgemeester het aangeeft". En 'het presentiegeld opstrijken' is er al helemaal niet bij voor onze SP'ers. Nee, ook nu in 2008, meer dan 90 jaar na de intrede van vele SDAP'ers, worden onze raadsleden met geheel andere verwachtingen gekozen dan die van andere partijen. Daarom voelt het vaak zo alsof je bezig bent met een worstelwedstrijd. 'Wij tegen de rest.'

Er zijn nauwelijks medestanders in onze strijd voor goede en betaalbare woningen, tegen uitsluiting en armoede, voor een goede en sociale

uitvoering van de Thuiszorg bij ouderen en gehandicapten, voor een werkelijk openbaar vervoer, voor gelijkwaardige kansen in het onderwijs, voor respect voor ieders menselijke waardigheid bij onze zoektocht naar werk en inkomen. Bij het organiseren van de broodnodige solidariteit geven de anderen in de raad meestal helemaal niet thuis.

Buurtten

Natuurlijk is lang niet alles wat in de raadszaal besproken wordt partijpolitiek gekleurd.

Ook anderen hebben belang bij een goedwerkende riolering, bij veilig verkeer, bij schone straten, bij mooie parken, bij hardwerkende ambtenaren die zuinig omspringen met ons gemeenschapsgeld. Dan stemt de SP met de andere partijen gewoon VOOR elk serieus voorstel. Maar tijdens elke commissie- of raadsvergadering staat er wel iets op de agenda waar de belangen wél botsen, waar het belang van 'onze klasse' botst met dat van de heersende elite.

Daarom moeten SP'ers in 2008 net als de SDAP'ers van 1917 "eigen studie maken van de gemeentelijke vraagstukken en zelfstandig zaken aan de orde stellen". Daarom moeten SP'ers "in nauwe voeling met de burgerij, in het bijzonder met de arbeiders in zijne gemeente blijven".

In Rotterdam doen we dat al jaren door met de hele fractie te gaan "buurtten in de wijken", tegenwoordig ook door te "buurtten in bedrijven". Juist in de wijken en bedrijven waar op dat moment niet iets speciaals aan de hand is. We willen weten hoe het is om daar te wonen en te werken, wat al die papieren plannen en verslagen op het stadhuis nu werkelijk in de praktijk betekenen voor de gewone Rotterdammers.

Na ons onderzoek zijn we bepaald geen "zwijger in den Raad", dan laten we met kracht de stem van de Rotterdammers klinken in de raadszaal. We beklagen ons daar niet over. Integendeel, we zijn er trots op. Het is een hele eer om namens duizenden SP-stemmers in de stad en in gemeenteraad actief te mogen zijn.

Theo Cornelissen (Tilburg, 1950)

Zit sinds 1998 in Rotterdam voor de SP in de gemeenteraad. Hij voert daar sinds 2006 een fractie aan van drie leden. Theo is lid van de SP sinds de partij werd opgericht, bekleedde diverse functies in de partij waaronder die van penningmeester, en woont in de Agniesebuurt. Naast zijn lidmaatschap van de gemeenteraad is hij onder andere preventiemedewerker op het partijbureau en assistent van de algemeen secretaris.

COLUMN

MEEBESTUREN

Onze partij, de SP, heeft zich de afgelopen 15 jaar stormachtig ontwikkeld. De partij van de vliegende tomaten – de partij van het protest – had zich al voor het begin van het nieuwe decennium toegelegd op het aandragen van alternatieven voor fout of ontbrekend beleid. Door samen met de mensen aan de slag te gaan en door de aansprekende manier waarop Jan Marijnissen en zijn ploeg zich in de Kamer manifesteerden, kregen steeds meer Nederlanders vertrouwen in de SP. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006 verdubbelde het aantal raadszetels (van 170 naar 342). In veel plaatsen werd de SP de tweede of derde partij, wat het perspectief opende op bestuursdeelname. Naast Heerlen, Oss en Nijmegen, ging de SP meebesturen in onder andere Groningen, Hilversum, Zaanstad, Leiden en Eindhoven en een aantal kleinere plaatsen.

Buiten en binnen de gemeenteraad oppositie voeren tegen falend beleid is één ding, maar meebesturen een ander. Meebesturen binnen financiële en beleidskaders die anderen uit hebben gezet, compromissen sluiten, stapjes in de goede richting zetten, het is allesbehalve eenvoudig. Zeker niet voor een partij die niet opgericht is om simpelweg 'mee te doen', maar die Nederland en de wereld wil veranderen. Hoe voorkom je dat je als bestuurderspartij het contact met de mensen kwijt raakt? Hoe werk je als SP-afdeling, -fractie en -wethouders samen of is het onvermijdelijk dat je elkaar in de wielen rijdt en de mensen uiteindelijk teleurstelt?

Door te doen, kom je erachter wat wel en wat niet werkt. In de eerste plaats is het zaak klare wijn te schenken. Dat betekent dat je duidelijk moet maken wat je in vier

jaar gaat veranderen en wat je niet gaat veranderen. Door leden en niet-leden te betrekken bij het nemen van dit soort beslissingen, voorkom je dat je foute afwegingen maakt en mensen teleurgesteld raken in de SP en de politiek. Verder moge het duidelijk zijn dat meebesturen op basis van een fractie die 'ja en amen' zegt en een afdeling die het wat rustiger aan doet omdat de SP meebestuurt, de dood in de pot is. Door misstanden aan te pakken en mensen daarbij te betrekken, rek je de grenzen op en schep je voorwaarden die het onze bestuurders mogelijk moeten maken om met beter beleid te komen.

Omdat de bomen niet tot aan de hemel groeien kan het voor het gemeentebestuur logisch zijn om een buurthuis te sluiten of te bezuinigen op de thuiszorg. Zelfs sterke SP-wethouders winnen niet elke slag binnen het college. In dit soort gevallen horen actieve SP'ers hun verantwoordelijkheid te nemen en in beweging te komen. Niet op de automatische piloot, maar door-dacht (vanuit de noodzaak elkaar te versterken in plaats van te ondermijnen). Tegelijkertijd vergt dat van de betrokken bestuurders dat zij goed overleggen en afstemmen met hun eigen fractie en met bestuurders van andere collegepartijen.

De kwaliteit van het bestuur staat of valt bij de relatie met de bevolking. Het werken met SP-kranten en het afleggen van huis-aan-huis bezoeken hoort niet bij de SP in haar vorige – activistische – fase, maar is juist in

Foto: Suzanne van de Kerk

HANS VAN HEIJNINGEN
Algemeen secretaris

de fase van bestuursdeelname de cruciale factor. Op steeds meer plaatsen bewijst de SP dat zij kan besturen zonder van de mensen te vervreemden. Actie, fractie en meebesturen: soms leer je met vallen en opstaan. De plaatsen waar we nu deelnemen aan het bestuur zijn voor onze partij praktijklaboratoria. Dat maakt dat het slagen of falen van onze bestuurders – en de betrokken fracties en afdelingen – een uitstraling heeft die verder gaat dan de gemeentegrenzen.